

**Moravec Marianna¹ – Baraksó Eszter² –
Kovács Karolina Eszter³ – Sikolya-Kertész Kinga⁴**

¹ Nyíregyházi Egyetem Testnevelés és Sporttudományi Intézet

² Nyíregyházi Egyetem Testnevelés és Sporttudományi Intézet

³ Debreceni Egyetem

⁴ Nyíregyházi Egyetem Matematika és Informatika Intézet

A sport, a fizikai aktivitás és a „zöld attitűdök” kapcsolatának vizsgálata különböző egyetemi képzésekben részt vevő hallgatók körében

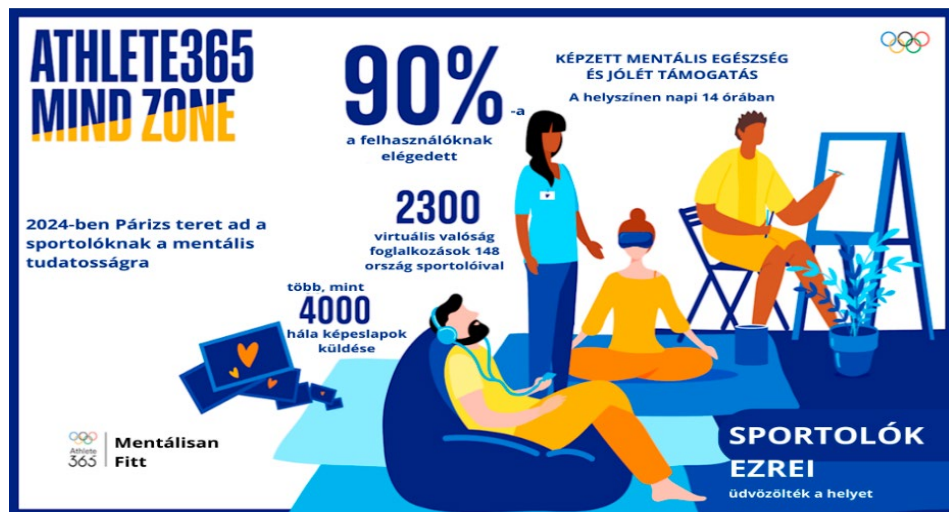
Kutatásunk fő célkitűzése, hogy feltérképezzük a zöld attitűdök és a sport szerepét a hátrányos helyzetű Észak-Alföld régióban élő Z generációs egyetemi hallgatók fenntartható szokásainak gyakorlatában. Vizsgálatunk novumának tekinthető a 2024-es párizsi olimpiával kapcsolatban elkészített olimpiai faktor és az azon belül kapott „zöld”, valamint „társadalmi” faktor. Átalluk mutatunk rá a világszintű sportesemények hatásának pozitív „spillover” szerepére, mely kihat az egyetemisták mentális jóllét iránti fenntarthatósági attitűdjeire, ami lehetőséget biztosít arra, hogy a sport a fenntarthatósági oktatás eszközévé váljon, különösen a fiatalabb generációk körében.

Bevezetés

A téma aktualitása

Vizsgált témánk aktualitását adta a Covid-helyzet miatt kialakult elszigetelt sportolói lét, amelyet a NOB 2021-ben a tokiói olimpia alkalmával az olimpiai jelmondat kibővítésével is alátámasztott. A Pierre de Coubertin báró által megfogalmazott jelmondat az „együtt” szóval bővült: „Gyorsabban, magasabba, erősebben – együtt” lett.¹ Ez a szó is szimbolizálja az emberek aggodalmát közös fenntartható jövőnk tekintetében. Napjaink kutatásai szerint a sportéletben tevékenykedők elfogadják és cselekszenek is a környezettel kapcsolatos célokért (Ráthonyi-Ódor és Ráthonyi, 2016; Dosek, 2023). A sport mélyen függ a természettől, és szorosan kapcsolódik is hozzá – egészséges bolygó nélkül nincs versenytér a sport számára. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság csatlakozott az UNEP (2013) által támogatott *Sports for Nature* kezdeményezéshez. A 2022-ben indított kezdeményezés tervet kínál a sportágak számára minden szinten, hogy jobb természetvédőkké váljanak. Miért fontos ez? A szélsőséges hőség és

a légszennyezés például hatással van a sportolók egészségére, és felborítja a versenyek időbeosztását. A klímaváltozás szélsőséesebb időjárást okoz, például az árvizek veszélyeztetik a sportlétesítményeket és más, rendezvényekkel kapcsolatos infrastruktúrát. Ezek a hatások sajnos csak fokozódni fognak, még tragikusabb következményekkel járva az éghajlatváltozás által veszélyeztetett közösségek számára, hacsak nem cselekszünk sürgősen. A sportökológia szerint a sportmozgások egyre inkább kölcsönhatásban vannak a fenntartható gyakorlatokkal (Pfahl, 2011). A sport maga újabb és újabb kihívások elé állítja társadalmunkat. A fenntartható jövőért való gondolkodás a párizsi olimpiában teljesedett ki, amely célkitűzéseiben már egy ökotudatos olimpiának tekinthető. Igyekeztek minimalizálni az új létesítmények építését, nap- és szélenergiát használtak, kitiltották a műanyagot a versenyekről, illetve törekedtek a karbonsemlegességre. Ez volt az első olimpia, ahol a fizikai jóllétén túl a sportolók mentális jóllétére is nagy hangsúlyt fektettek. A sportolók jelentős nyomásnak vannak kitéve, ami mentális egészségüket veszélyeztetheti. Az élsportolók körülbelül 35%-a szenved valamilyen mentális zavartól, például kiégéstől, depressziótól vagy szorongástól (Hilpisch és mtsai, 2024). A NOB irányelvei hangsúlyozzák a holisztikus megközelítést, amely magában foglalja a megelőzést, a jóllét támogatását és a mentális egészség fontosságáról szóló párbeszéd ösztönzését.

1. kép. Forrás: Ghebreyesus, 2024 alapján saját szerkesztés

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság a 2024-es párizsi olimpiai játékokon az olimpiák történetében elsőként hozták létre az Athlete365 Mind Zone-t. Dedikált teret biztosítottak a sportolóknak a kikapcsolódásra és a feltöltődésre, virtuális valóság mindfulness-élményeket és -tevékenységeket, például képeslapírást és festést is magában foglalva, amely a sportolók mentális jóllétének támogatását célozza meg a versenyek előtt, alatt és után, melyet jól szemléltet az 1. kép. Jelen kutatásban kifejezetten a sportrendezvények szempontját vettük előtérbe, kiemelt hangsúlyt fektetve a 2024-es párizsi olimpiára.

A sport és a fenntarthatóság fogalmának kapcsolódási pontjai sokoldalúak (Szennay, 2018). Az ENSZ a sportot a fenntartható fejlődés releváns katalizátorának ismerte el, felismerve annak erejét, hogy felhívja a figyelmet az éghajlatvédelemre, ezáltal elősegítve a közösségek nagyobb mértékű részvételét a helyi környezetvédelmi ügyekben. Ugyanakkor a sportot a fiatalok környezeti fenntarthatóságra és éghajlatváltozásra való

nevelésének eszközeként azonosították.² A sport, mint már fentebb is említettem, több területre is képes hatni. Elősegíti az egészséges életmódot és az általános jólétet, minőségi oktatást nyújthat, illetve magasabb koncentrációhoz juttathatja hozzá a személyeket. Támogatja a nemek közötti egyenlőség kialakulását (Béki, 2017), valamint előmozdítja a békés társadalmi együttélést (Makszim, 2022), hozzájárulhat a társadalmi egyenlőségek csökkentéséhez (Makszim, 2011). Maga a sport lényege egy egyedülálló lehetőségként jelenik meg globális szinten, amely specifikus módon járul hozzá az emberi fejlődéshez. Ennek köszönhetően az új generáció diákjai már komolyabban gondolnak a környezet jövőbeli állapotára és a fenntarthatóság alapvető kérdéseire (Fajzi, 2015). Az ENSZ 2030-ig tartó Fenntartható Fejlődési Céljai között több olyan célkitűzés is szerepel, amelyek közvetett módon kapcsolódnak a sport és a környezettudatosság összekapcsolásához. Például a sportlétesítmények tervezésénél és üzemeltetésénél fontos, hogy azok energiahatékonyak, megújuló energiaforrásokra épülők legyenek, és minimalizálják a környezet terhelését.³

A téma relevanciája és fő célkitűzése

A kutatásunk relevanciáját adta az a tény, miszerint 2015 szeptemberében az ENSZ elfogadta az *Agenda 2030* című keretrendszerét, mely 2030-ig fogalmazza meg a fenntartható fejlődés irányait.⁴ Az ENSZ a 2030-ig tartó 17 fenntartható fejlesztési céljában (2015) is rámutatott a sport szerepére a fenntartható fejlődés terén. A sport jelentékeny mértékben járulhat hozzá a fenntartható fejlődéshez olyan csatornákon keresztül, mint az egészséges életmód, jólét, minőségi oktatás, nemek-nemzetek közötti egyenlőség és békés társadalom. Így az *Agenda 2030* célkitűzései megegyeznek az olimpia céljaival. Kutatásunk fő célkitűzése, hogy feltérképezzük a zöld attitűdök és a sport szerepét a hátrányos helyzetű Észak-Alföld régióban élő, Z generációt képviselő egyetemi hallgatók fenntartható szokásainak gyakorlatában. Ezt a korosztályt a világ első globális nemzedékének, „instant online” korosztálynak nevezik, akikre meghatározó a multitasking életvitel folytatása (Keller és Dernőczy-Polyák, 2017; Buda, 2019). A környezeti kihívások egyre sürgetőbbek, ezért elengedhetetlen a fiatalabb generációk edukációja a környezettel kapcsolatban, akár a média által propagált nemzetközi sportrendezvények által.

Szakirodalmi áttekintés

Vizsgálatunk kiindulópontjaként szükségszerű volt feltérképezni azokat a fogalmakat, problémákat, amelyek a környezettudatosság és fenntarthatóság témakörében számunkra relevánsak lehetnek. Igyekeztünk a témában legfrissebb kutatási eredményt kiindulópontként tekinteni, melyet Lenzi és munkatársai (2023) olasz egyetemisták között végeztek a sport és a fizikai aktivitás szerepét vizsgálva az olasz egyetemisták környezettudatos viselkedésében.

Környezetbarát gondolkodás mint zöld attitűd

A környezetbarát viselkedés ösztönzésének lehetséges módszereinek feltárásával Fekete (2024) foglalkozott. A környezetbarát viselkedés (*pro-environmental behavior* vagy röviden PEB) csak azokra a cselekedetekre vonatkozik, melyek minimalizálják a környezetre gyakorolt negatív hatást, vagy akár kimondottan előnyösek a környezet számára (Gatersleben és mtsai, 2017). A környezeti ismeretek elsajátításának folyamata az

attitűdök értékelésével kombinálva alapvető kettős dimenziót képvisel a környezettudatosság és a viselkedés közötti összetett dinamika megértéséhez. Az ilyen mélyreható megértés szükséges olyan stratégiák és célzott beavatkozások kidolgozásához, melyeknek célja, hogy a tudás fenntartható cselekvéssé váljon. Habár az elmélet szerint a környezettel kapcsolatos pozitív attitűdöknek természetesen környezetbarát viselkedéssé kellene alakulniuk (Dunlap, 2002), bizonyítékok szerint a Z generációval kapcsolatban az mutatható ki, hogy konkrét véleményük van a környezetvédelemről, de a gyakorlatban csak kevésbé alkalmazzák (Giachino és mtsai, 2022). Ennek a ténynek a vizsgálatára, hogy a gyakorlati alkalmazás elmaradásának hátterében milyen egyéni és kontextuális tényezők állhatnak, további feltáró és összehasonlító vizsgálatok lefolytatása szükséges. Az egyéni tudatosság dimenzióiról fontos tudni, hogy például a környezeti ismeretek, értékek, attitűdök, cselekvési hajlandóság és a tényleges viselkedés (Ajzen, 1985) kritikus paraméterekként jelennek meg a környezettel kapcsolatos attitűdök és a viselkedés közötti összetett kölcsönhatás megértése során. Fajzi (2015) kutatásában felfedezhetjük azt a gondolatmenetet, hogy a fenntartható viselkedés és a mentális egészség milyen kölcsönhatásban állnak egymással. A fenntartható viselkedés megvalósulásának pszichológiai gátak szabnak határt. Az emberek olyan károkat okoznak, mellyel az éghajlatváltozást képesek közvetlenül befolyásolni. Ez rendkívül aggasztó lehet számunkra, mivel szinte minden embernek halaszthatatlanul át kellene gondolnia a természethez való viszonyulását és a természet erőforrásainak „felhasználását”. Azt figyelhetjük meg, hogy a diákok nagyobb valószínűséggel fogadnak el „zöld” tevékenységeket, ha ezeket a viselkedési formákat a mindennapokban is látják. A fenntartható oktatás így a diákok környezetbarát magatartásának irányításában stratégiai eszközként jelenik meg, amely többféle modalitáson keresztül fejti ki a hatását. Elsősorban az ismeretek és az értékek átadásán keresztül nyilvánul meg, szilárd információs alapot biztosítva ezzel a tanulóknak, amelyre döntéseiket is alapozhatják (Thørgersen, 2003). Továbbá a környezeti nevelés társadalmi katalizátoraként is működik. Olyan környezetté alakítja az iskolát, amelyben a környezetbarát értékeket nemcsak üdvözik, hanem támogatják is. A diákok környezeti hatásokra adott viselkedése a társadalmi tényezők és az oktatás közötti összetett kölcsönhatás eredménye, amely bonyolult rendszert alkot, és alapos elemzést igényel annak érdekében, hogy hatékonyan támogassuk a „zöld” viselkedést. Az, hogy egy ember mennyire tartja saját magát környezetbarátnak, nagy mértékben összefügg a viselkedéssel. Ilyen viselkedés lehet például a hulladékgazdálkodás, a közlekedési eszközökkel kapcsolatos döntések (gyaloglás, kerékpározás, tömegközlekedés, vagy saját járművel való közlekedés) és a vásárlási szokások.

A fenntarthatóság és a sport társadalmi ökológiája

Sportszociológusok régóta vizsgálják a különböző sportok környezeti lábnyomát a nagyobb sportrendezvények kapcsán (Faragó, 2022). A média által a világ bármely területéről nyomon követhető események rámutathatnak a környezettudatosság fontosságára. A fenntarthatóság fogalma a természeti környezetnél és a természeti erőforrásoknál tágabb területeket foglal magába, többek között olyan szempontokat is, mint a kulturális, társadalmi és gazdasági fenntarthatóság (Littig, 2005). A nagyobb sportrendezvények, nézzük akár az olimpiai játékokat vagy a FIFA világbajnokságát (Cantelon, 2000; Miller, 2016), környezeti hatásai azt mutatják, hogy a kutatások szerint évente 10 millió tonna üvegházhatású gáz kibocsátása származik a sportokból, melyeknek túlnyomó része az olimpiai játékokból és világbajnokságokból ered (Goldblatt, 2020). A sportökológia mára már a humánökológia gazdag tudományos hagyományainak kiterjesztését jelenti, amely több tudományterület-specifikus diszciplínára is kiterjed. Ez azt jelenti, hogy a sportban

részt vevők kölcsönös hatást alakítanak ki a természeti környezettel. A fenntarthatóság kiemelt jelentőséggel bír, hiszen eddigi eredményei azt mutatják, hogy képes javítani az emberek életkörülményein. Andok (2023) kutatásai is megerősítik, hogy a fenntarthatóság nemcsak környezeti, hanem társadalmi és gazdasági dimenziókat is magában foglal, amelyek szorosan kapcsolódnak az oktatási rendszerekhez. A tanulmány hangsúlyozza a pedagógusok és diákok pszichológiai jólétének fenntartását, különösen a Covid-19 járvány okozta kihívások ismeretében. Fontos a személyközi kommunikáció szerepe a pszichológiai jólét fenntartásában, illetve elkerülendő a káros kommunikáció és az ezzel járó negatív hatások. A vizsgálat ösztönzőként hat, hogy a fenntarthatóságot integráljuk az oktatás tartalmi és intézményi szintjeibe a Z generációnál.

Az ENSZ szervezésének és kezdeményezésének hatására minden év április 6-án tartják a *Sport a fejlődésért és békéért (Sport for development and peace, SDP)* nemzetközi napot. Ennek célja, hogy elismerjék a sport és a testmozgás pozitív szerepét a közösségekben és az emberek életében szerte a világon, valamint, hogy erősítsék a társadalmi kapcsolatokat, és elősegítsék a fenntartható fejlődést és békét.⁵ Darnell és Millington (2024) kutatásában néhány olyan konkrét ötletéről és megközelítéséről is olvashatunk, amelyet a *Sport a fejlődésért és békéért* érdekeltejei is alkalmazhatnak. A kutatás központi kérdése a zöld attitűdök és a fenntartható viselkedés közötti kölcsönhatásról szól. Javasolják, hogy a sportot és a *Sport a fejlődésért és a békéért* napot ne az éghajlati válság megoldásaként, hanem a Föld ökológiai életének alapvető aspektusaként pozicionáljuk az elkövetkező években (Bardocz-Bencsik és mtsai, 2018). Kagawa (2007) kutatása és elemzési eredményei a lehetőségek és az infrastruktúra elérhetőségének kritikus fontosságának hangsúlyozására, valamint az ezzel járó áldozatvállalás mértékére mutatnak rá mint kulcsfontosságú tényezőkre a tanulók környezeti magatartásának alakításában. Greta Thunberg küzdelmeivel is összevonhatóak a már fentebb említett témakörök. Az ő tevékenysége is megerősítette a téma fontosságát, mellyel társadalmi szinten is foglalkozni kell. Thunberg célja, hogy mindenki megértse: a jelenlegi helyzet

A sportökológia mára már a humánökológia gazdag tudományos hagyományainak kiterjesztését jelenti, amely több tudományterület-specifikus diszciplínára is kiterjed. Ez azt jelenti, hogy a sportban részt vevők kölcsönös hatást alakítanak ki a természeti környezettel. A fenntarthatóság kiemelt jelentőséggel bír; hiszen eddigi eredményei azt mutatják, hogy képes javítani az emberek életkörülményein. Andok (2023) kutatásai is megerősítik, hogy a fenntarthatóság nemcsak környezeti, hanem társadalmi és gazdasági dimenziókat is magában foglal, amelyek szorosan kapcsolódnak az oktatási rendszerekhez. A tanulmány hangsúlyozza a pedagógusok és diákok pszichológiai jólétének fenntartását, különösen a Covid-19 járvány okozta kihívások ismeretében. Fontos a személyközi kommunikáció szerepe a pszichológiai jólét fenntartásában, illetve elkerülendő a káros kommunikáció és az ezzel járó negatív hatások. A vizsgálat ösztönzőként hat, hogy a fenntarthatóságot integráljuk az oktatás tartalmi és intézményi szintjeibe a Z generációnál.

sürgős cselekvést igényel. A mozgalma⁶ világszerte arra ösztönzi az embereket, hogy a környezeti ismeretek és a környezetbarát attitűdök alapján konkrét fenntartható viselkedéseket folytassanak. A környezeti ismeretek bővítése képes átalakítani az egyének és közösségek környezetbarát attitűdjeit és fenntartható viselkedéseit. Ösztönző hatással bír a jövő generációi számára, hogy jobban törődjenek a Földdel (Ágoston, 2021).

A sport társadalmi ökológiája és Bourdieu hatása

Elméleti háttérként egyrészt Bourdieu habituselméletét vettük alapul, másrészt fontos volt megvizsgálni, hogyan befolyásolja a sport a fiatalok mindennapi szokásainak fenntarthatóságát, amit „spillover-hatás”-ként fogunk nevesíteni.

A sport kiemelt szerepet játszik a módosítható egészségügyi kockázati tényezők csökkentésében, ezért alapvetően fontos megérteni a sport és az életmód közötti kapcsolatot, amely az egyén mindennapi életében megjelenő viselkedésformák és szokások összességként jelenik meg. Lynch szocio-ökológiai egészségmodellje (Lynch, 2000) a szociális epidemiológiából származik, és az egészséget befolyásoló legszélesebb körű társadalmi tényezőket hangsúlyozza, mielőtt az egyént ebben a kontextusban vizsgálná. A környezeti attitűdökre és a fenntartható gyakorlatokra gyakorolt hatásról a tanulmányok száma – különösen olyan speciális csoporton belül, mint a sportvilághoz tartozó és hátrányos helyzetű térségben élő, illetve tanuló egyetemi hallgatók – korlátozott. A hátrányos helyzetű hallgatók aránya az általunk is vizsgált Észak-Alföld régióban a legnagyobb (Pusztai és mtsai, 2019). Polónyi (2018) a leghátrányosabb kistérségben élő fiatalok felsőoktatásba kerülésének intézmények közötti arányát vizsgálta Magyarországon. Kutatása szerint a Nyíregyházi és a Debreceni Egyetem hallgatóinak nyolcada ezekből a térségekből nyert felvételt a két intézménybe. A szociális sportökológia kereteit követve a fenntarthatóság megértése a sport társadalmi hasznának perspektíváján keresztül döntő fontosságú az egyének különböző viselkedésformáinak, attitűdjeinek vagy gondolatainak elemzéséhez (Kovács, 2015). Ezek összessége a jólléthez kapcsolódó stratégia előmozdítására irányul. Ez a nézőpont holisztikus perspektívát fogad el, ami magába foglalja a társadalmilag fenntartható identitásmodelleket, melyek a legjobb feltételeket biztosítják az egyéni társadalmi pozicionáláshoz (Sacco, 2003).

Bourdieu (1991) *Sport and social class* (Sport és társadalmi osztály) című disszertációjában a különböző társadalmi rétegek sportolási szokásait vizsgálja. A sport fenntarthatóságának kérdései között azt is elemzi, hogyan alakul ki az emberek érdeklődése a sport és általában az aktív, fenntartható életmód iránt. Bourdieu azt vizsgálja, milyen feltételek teszik lehetővé a különböző sporttevékenységekhez való ragaszkodást, figyelembe véve nemcsak az olyan tényezőket, mint a szabadidő és a gazdasági tőke, hanem azt is, hogy a különböző társadalmi osztályok milyen jelentést és funkciót tulajdonítanak ezeknek a gyakorlatoknak. Ezek a jelentések és funkciók szoros összefüggésben vannak a társadalmi habitus által formált ízléssel, preferenciákkal. Egyéni és kollektív szinten is kapcsolódnak a fenntartható életmód eszméjéhez, amely az egészség és a jóllét előmozdítását szolgálja. A sport fenntarthatóságának szélesebb környezetében a habitus egyfajta „fenntartható gondolkodásmódnak” tekinthető. Ez a látásmód befolyásolhatja a fenntartható sporttevékenységek kiválasztását, elősegítve egy olyan életmód kialakítását, amelyben a környezeti és egészségügyi hatásokat egymással összefüggő tényezőkként kezelik. Ebben az összefüggésben Bourdieu habitus-fogalma értékes perspektívát nyújt annak megértéséhez, hogy az egyének fenntartható hajlamai hogyan formálják a sportkultúrát, különös tekintettel az egészség és a fenntarthatóság közötti egyensúlyra.

„Spillover-hatás”

Szükséges alaposan megvizsgálni, hogyan befolyásolja a sport a fiatal sportolók mindennapi szokásainak fenntarthatóságát, amit a „spillover-hatás” (*spillover effect*) kifejezéssel is említene a kutatások (Truelove és mtsai, 2014). Ez a jelenség azt jelenti, hogy a sportkörnyezetben kialakított attitűdök és viselkedésformák átterjedhetnek az egyén mindennapi életének más területeire is. A *spillover effect* fogalmának az emberi tőke elméletében fontos szerepe van, hiszen pozitív életszemlélet esetében az egyén életében pl. az iskolázottság emelkedésével az egészségtudatosabb életmódra való törekvésnek is megmutatkozik. Ezáltal az egyén hasznán túl meghatározó a társadalmi haszna is (Pusztai, 2015). Összefoglalva: a „spillover-hatás” egy olyan gazdasági, politikai vagy társadalmi jelenség, amely során egy adott folyamat vagy esemény hatásai túlterjednek az eredeti szektoron vagy régióin, és egy másik területre is kihatnak (Yukhymenko, 2022). Ezt a hatást általában az eredeti tevékenység mellékhatásaként értelmezik (Moser és mtsai, 2019). Ez a kutatás arra a fontos szerepre utal, amelyet a sport játszik a fenntarthatóság kultúrájának megteremtésében mint a pozitív értékek közvetítője (Eizenberg, 2017). A tovagűrűző hatás lehet pozitív, negatív vagy akár semleges is (2. kép) (Dolan és mtsai, 2015). Az elmúlt 20 év során a tovagűrűző hatások empirikus kutatása jelentős előrehaladást ért el. Feltételezték, hogy a viselkedési spillover elméletileg képes támogatni az embereket a fenntartható életmódra való átállásban (Lauren és mtsai, 2016; Elf és mtsai, 2019).

2.kép. „Spillover-hatás” (saját szerkesztés)

Az olimpiai játékok beruházási vonzereje a helyi gazdaság fellendüléséhez és munkahelyteremtéshez vezet. A társas kapcsolatok ebben az esetben az üzleti és társadalmi szférák közötti kapcsolatok megerősítését segítik elő. Nemcsak egy sporteseményről beszélünk, hanem kulturális találkozóhelyről is. A kulturális sokféleség és a nemzetközi közönség közötti kölcsönhatások erősítik a globális megértést és elfogadást, így a nevelési szerep a nyitottság és befogadás előmozdításában rejlik. A játékok elősegítik a társadalmi összefogást, valamint a nemzetek közötti kooperációt, amely hosszú távon erősítheti a társadalmi kapcsolatokat. Ezen kapcsolatok fejlődése hozzájárulhat az egyének és közösségek fejlődéséhez (1. táblázat). Az olimpiakonok által képviselt értékek, mint a kitartás, küzdelem és csapatszellem, oktatási és nevelési szereppel bírnak, amely a fiatalok személyes fejlődésére és jövőbeni sikereikre is hatással lehet.

1. táblázat. „Spillover-hatás” és a társas kapcsolatok az érintett tőkeelemek tükrében
(Forrás: Moravec, 2022 alapján saját készítésű táblázat)

Tőke típusa	Spillover-hatás a 2024-es párizsi olimpiához kapcsolódva	Társas kapcsolatok és nevelési szerep
Gazdasági tőke	Az olimpiai játékok beruházásokat vonzottak. Serkentették a helyi gazdaságot. Új munkahelyeket teremtettek.	Új gazdasági lehetőségek megerősítették a társadalmi integrációt. Fejlesztették a helyi vállalkozói kedvet.
Kulturális tőke	A hagyományok és a globális részvétel növelte a nemzetközi kulturális kapcsolatokat.	Az események elősegítették a különböző nemzetek közötti megértést, tiszteletet és a kulturális diverzitás elfogadását.
Társadalmi tőke	Az olimpia során globális szinten szorosabbá válhattak a társas kapcsolatok, ami hosszú távon nemzetközi együttműködések eredményezhet.	A részt vevő nemzetek közötti barátságok és közösségi kapcsolatok hozzájárulnak a fiatalok szociális kompetenciájának fejlődéséhez, a globális közösség részévé válásukhoz.
Emberi tőke	Az olimpián részt vevő sportolók példaképként szolgálnak, ösztönzik a fiatalokat a sportban való részvételre, hozzájárulva a képességeik és a felelősségérzetük fejlődéséhez.	A sporteredmények nevelési szerepe segíti a következő generációk kitartását, versenyszellemét, ugyanakkor az együttműködés és sportszerűség alapelveit erősíti.

A sport fenntartható fejlődésének menedzsmentje a 2024-es párizsi olimpián

A 2024-es párizsi olimpiai játékok szervezőinek célja az volt, hogy a sport révén előmozdítsák a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot, és új normát állítsanak fel a jövőbeni sportesemények számára (Santos-Delaplace, 2024; Waśkiewicz, 2024).

2. táblázat. Az olimpia fenntarthatóságának kulcsterületei
(Forrás: Olympic Games Paris 2024, saját szerkesztés)

Kulcsterületek	Globális cél	Közvetlen cél
A fenntarthatóság legfontosabb pontjai a sportesemény szempontjából.	A fenntarthatóság népszerűsítése a sportágakon keresztül. Megújuló energiaforrások felhasználásának maximalizálása a sportlétesítmények működésében.	Bemutatni a fenntartható megoldásokat. Átlátható és hiteles példákat mutatva a jövőbeni sportesemények irányában. A sporthelyszínek energiafelhasználásának legalább 80%-át megújuló energiaforrásokból fedezni.
Fenntartható árucikkek és fogyasztásuk.	Csökkenteni a sportfelszerelések és árucikkek negatív környezeti hatásait. A hulladéktermelés minimalizálása és újrahasznosításának maximalizálása.	Fenntartható anyagok használata. Helyi gazdaság erősítése. Szelektív hulladékgyűjtés bevezetése az események területén. Hulladékmentes étel- és italcsomagolások népszerűsítése.
A klímaváltozás problémájára való figyelemfelkeltés és a sportjátékok légszennyezése.	A szén-dioxid-kibocsátás csökkentése. A sportlétesítmények környezeti hatásának optimalizálása. A vízhasználat csökkentése és hatékonyabb vízkezelési rendszerek alkalmazása.	Helyszínek szén-dioxid-semlegessé tévése. Vízmeztakarítási technológiák és esővízgyűjtési rendszerek bevezetése a létesítményekben.
Társadalmi és nemi egyenlőség kérdései.	Egyenlő lehetőségek biztosítása, függetlenül a nemi, társadalmi vagy kulturális háttértől.	A nemek közötti egyenlőség biztosítása az olimpiai játékok során.
Sokszínűség, fizikai és mentális jóllét, közösség széleskörű bevonása.	A fizikai és mentális jóllét elősegítése. A közösségi részvétel növelése.	Különböző társadalmi rétegek aktív bevonása az esemény szervezésébe és lebonyolításába. A helyi szállítók és partnerek prioritásként kezelése az esemény szervezése során.

Fontos kiemelni a fenntartható infrastruktúrákat és létesítményeket, mivel a játékok során a szervezők törekedtek a meglévő létesítmények maximális kihasználására, ezzel is minimalizálva az új építkezések környezeti lábnyomát. Az újonnan épülő helyszíneknél pedig környezetbarát építőanyagokat és energiahatékony technológiákat alkalmaztak. Az eseményhez szükséges energiaigényt nagyrészt megújuló forrásokból fedezték. Nap- és szélenergiát használtak, valamint energiahatékony rendszereket vezettek be a létesítmények működtetéséhez, csökkentve az üvegházhatású gázok kibocsátását. A szervezők célkitűzése a hulladéktermelés csökkentése és az újrahasznosítás maximalizálása volt. Bevezették az egyszer használatos műanyagok tiltását, és ösztönözték a komposztálható vagy újra felhasználható anyagok használatát az étkeztetés és a vendéglátás területén. A párizsi olimpia másik célja az volt, hogy karbonsemleges olimpia jöhessen létre. Kompenzálták az elkerülhetetlen kibocsátásokat erdőtelepítésekkel és más környezetvédelmi

projektek támogatásával, valamint előmozdították a klímatudatosságot a globális közöségben. Az esemény során többfajta edukációs programot is indítottak, amelyek a fenntarthatóság fontosságára hívták fel a figyelmet. Újfajta holisztikus szemléletet követve nemcsak a környezeti értékekre hívták fel a figyelmet, hanem a fizikai és mentális jóllét fenntarthatóságát is kulcsterületként jelölték ki. Összességében ez az olimpia remek példát mutatott arra, hogy ezek a jó gyakorlatok nemcsak az esemény sikeréhez járultak hozzá, hanem hosszú távon is pozitív hatást gyakorolnak a globális fenntarthatósági törekvésekre, inspirálva másokat a hasonló kezdeményezések megvalósítására (2. táblázat). A párizsi olimpián arra törekedtek, hogy globálisan példát mutassanak a fenntartható fejlődésről a sport kapcsolódásában, miközben csökkentették a környezeti terhelést, támogatták a fizikai és mentális jóllétet és a társadalmi igazságosságot.

Anyag és módszer

Kutatási kérdések és hipotézisek

A kutatási kérdéseket úgy osztottuk fel, hogy azok a lehető legjobban lefedjék a vizsgálni kívánt területeket:

Fő kutatási kérdésünk: Van-e kapcsolat a sportban való részvétel (akár hallgatói, akár globális szinten) és a környezetorientált kultúra között?

H1: Feltételezzük, hogy a hallgatók körében nem befolyásoló tényező a sport szak a pozitív fenntartható gyakorlatok alkalmazása terén.

H2: Feltételezzük, hogy a fenntarthatósági értékekért aggódó hallgatók esetében felülreprezentáltak lesznek a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók.

H3: Feltételezzük, hogy a „zöld” problémák felismerése szempontjából nem mutatható ki különbség sem a nem, társadalmi háttér, szak, lakóhely és a fizikai aktivitás szerint.

H4: Feltételezésünk szerint a két olimpiai érték esetén nincs különbség a nem, a társadalmi háttér, a szak, a lakóhely és a fizikai aktivitás tekintetében.

Módszer

Kutatásunkat a hátrányos helyzetű Észak-Alföld régióban élő Z generációs egyetemisták között végeztük. A kutatás célja, hogy megvizsgáljuk a különböző képzési szinteken tanuló hallgatók környezetvédelmi attitűdjeit és fenntarthatóságra törekvő magatartási formáit. Három jól elkülöníthető szakot vizsgáltunk: sport, pedagógus (de nem testnevelő) és műszaki-agrár szakos hallgatókat. A kutatás 2024 augusztus végén kezdődött és októberben zárult. Az adatok gyűjtése érdekében online Google Drive kérdőívet alkalmaztunk, melynek kitöltése önkéntes alapon és névtelenül történt. A kérdőív linkjét elküldtük a Nyíregyházi Egyetem hallgatóinak, ezzel garantálva, hogy csak a vizsgálni kívánt régióból kapjunk válaszokat, a kitöltés körülbelül 15 percet vett igénybe. Szeretnénk kiemelni, hogy a kutatás a neveléstudományi kutatásetikai normák betartásával zajlott. A kérdőívet úgy állítottuk össze, hogy hat dimenzióról gyűjtsön információkat. Az első dimenzió a minta szocio-demográfiai információit, míg a második dimenzió a sportolást és a fizikai aktivitást érinti. A harmadik dimenzió célja a környezeti kérdésekre való reagálás vizsgálata volt, hogy megértsük a tanulók hozzáállását és érzéseit ezzel az érzékeny kérdéssel kapcsolatban. A negyedik dimenzió a fenntartható gyakorlatok megvalósítását érinti a fizikai aktivitás és a mindennapi élet során. Az ötödik dimenzió a fenntarthatóság társadalmi és gazdasági dimenzióival kapcsolatban a válaszadók értéknívuszának feltárását célozta meg. Végül pedig a hatodik, a 2024-es párizsi olimpiára

vonatkozó fenntarthatósági kérdéseket öleli fel mind társadalmi, mind környezetvédelmi szempontból.

A kutatási kérdések megválaszolásához először a harmadik, negyedik, ötödik és hatodik dimenzióról gyűjtött adatokat összegeztük és elemeztük. A harmadik dimenziót a Likert-skála főkomponens-analízisének alkalmazásával, majd három faktorindex (környezeti riasztás, környezeti aktivizmus; környezetellenesség) kinyerésével elemeztük. A megkapott három faktorra támaszkodva további vizsgálatokat végeztünk szocio-demográfiai változók esetén Kruskal–Wallis- és Mann–Whitney-próbákkal. A negyedik dimenziót additív index (fenntarthatóság gyakorlati index) segítségével elemeztük. Függetlenségvizsgálat (khi-négyzet próba) elvégzésével a negyedik dimenzióból kinyert fenntarthatóság gyakorlati indexe és a hallgatók szakja közötti összefüggést vizsgáltuk. A környezeti kérdések átlagos fontosságát a skálán szereplő egyéb társadalmi és gazdasági kérdésekkel összevetve az ötödik dimenzió elemzésére került sor. A hatodik dimenzió esetén a harmadik dimenzióhoz hasonlóan a Likert-skála főkomponens-analízisének alkalmazásával két faktort (olimpiai zöld értékek, olimpiai társadalmi értékek) kaptunk, melyek segítségével szocio-demográfiai változók esetén Kruskal–Wallis- és Mann–Whitney-próbákkal végeztünk összehasonlításokat. A kapott adatok elemzését SPSS Statistics 25.0 programcsomag segítségével hajtottuk végre, és minden esetben a nemparaméteres próbák alkalmazását megelőzte egy Kolomogorov–Szmirnov-próbával történő normalitásvizsgálat-ellenőrzés.

Eredmények és megbeszélés

A kérdőív összes elemszáma 509 fő (N = 509) volt. Szakokra lebontva a hallgatók közel azonos arányban töltötték ki a kérdőívet. A sport szakon tanulók N = 170, a pedagógus (de nem testnevelő) szakosok N = 176 és a műszaki-agrár szakon tanuló hallgatók N = 163 fővel jelennek meg. A feldolgozott adatok között 285 nő és 224 férfi adatai szerepelnek. Életkor tekintetében négy kategóriába soroltuk a válaszadókat: az első csoportba tartoznak a 18 és 20 év közöttiek, a másodikba 21-től 23 éves korig, a harmadikba 24-től 26 éves korig, a negyedikbe pedig 27-től 29 éves korig. A válaszadók között a 18–20 év (N = 191) és a 21–23 év közöttiek (N = 162) vannak legnagyobb arányban jelen az egyetemi oktatásban. A 24–26 év közöttiek (N = 47) immáron nagyon alacsony számban szerepelnek, így arra következtethetünk, hogy ez a korosztály aktívan dolgozik, a 27–29 év (N = 109) közöttiek pedig folytatják tanulmányaikat. Foglalkoztatás tekintetében jól megfigyelhető, hogy a hallgatók 49,7%-a foglalkoztatva van. Az iskolai végzettséget vizsgálva érettségivel 82,3, felsőfokú alapképzéssel 14,5 és mesterképzéssel csupán 3,1%-a rendelkezik a hallgatóknak. A fizikai aktivitásnál a kitöltők többsége aktív, melynél jól látható, hogy a válaszadók 65,6%-a végez és 34,4%-a nem végez fizikai aktivitást. Kíváncsiak voltunk, hogy azon hallgatók, akik fizikai aktivitást végeznek, milyen típusú sportot űznek. Csapatsportot 30,3%-a, egyéni sportot pedig 28,7%-a gyakorol a megkérdezetteknek (3. táblázat).

3. táblázat. A minta társadalmi-demográfiai jellemzői (%) (N = 509)

Nem	Férfi (44%) – Nő (56%)
Végzettség	Érettségi (82,3%) – Felsőfokú alapképzés (14,5%) – Mesterképzés (3,1%)
Társadalmi osztály	Alsó osztály (12%) – Középosztály (63,7%) – Felső osztály (24,4%)
Gazdasági osztály	Éppenhogya csak (18,1%) – Jó (51,3%) – Nagyon jó (29,1%) – Rossz (1,6%)
Foglalkoztatás	Dolgozók (49,7%) – Nem dolgozók (50,3%)
Településtípus	Tanya és falu (18,5%) – Község és kisváros (39,3%) – Vármegyeszékhely (30,5%) – Főváros, nagyváros (11,8%)
Fizikai aktivitás	Fizikai aktivitás (65,6%) – Nincs tevékenység (34,4%)
Sport típusa	Csapat (30,3%) – Egyéni (28,7%)

A negyedik dimenzió kérdéseinek összeállításakor Lenzi és munkatársai (2023) kutatását követve különös figyelmet fordítottunk az energia-, víz- és műanyagfogyasztásra, a mindennapi életben bevezetett fenntartható gyakorlatokra (4. táblázat). Annak érdekében, hogy áttekintést kapjunk a válaszadók környezettudatos cselekedeteiről a fenntartható gyakorlatokat illetően, egy fenntarthatóság gyakorlati indexet hoztunk létre úgy, hogy a „gyakran” vagy „mindig” válaszmódokhoz 1-es értéket, a „soha” vagy „ritkán” válaszokhoz pedig 0-t rendeltünk. Ily módon az értékeket összegezve egy 0-tól 6-ig terjedő indexet kaptunk, melynek átlaga jól reprezentálja a fenntartható tevékenységre való hajlamot. A megkérdezettek több mint 70%-a mondta azt, hogy a mindennapi életében mindig vagy gyakran igyekszik figyelembe venni a szempontok többségét. Pontosabban a megkérdezettek 77,1%-a nyilatkozott úgy, hogy gyakran vagy mindig próbálja csökkenteni az energiafogyasztást (világítás, légkondicionálás). Az energiafelhasználás mellett kiemelt figyelmet fordítanak a vízfogyasztásra is, ugyanis a diákok 82%-a azt nyilatkozta, hogy gyakran vagy mindig megpróbálja csökkenteni vízfogyasztását. Hasonlóképpen, a megkérdezettek 71,7%-a vélekedett úgy, hogy a mindennapi életében alkalmazott fenntartható gyakorlatok közül a műanyagfogyasztás csökkentését választja. Ezzel szemben a közlekedés kevés figyelmet kapott, a válaszadóknak kevesebb mint fele (42,1%) gyakran vagy mindig kerüli a

A megkérdezettek több mint 70%-a mondta azt, hogy a mindennapi életében mindig vagy gyakran igyekszik figyelembe venni a szempontok többségét. Pontosabban a megkérdezettek 77,1%-a nyilatkozott úgy, hogy gyakran vagy mindig próbálja csökkenteni az energiafogyasztást (világítás, légkondicionálás). Az energiafelhasználás mellett kiemelt figyelmet fordítanak a vízfogyasztásra is, ugyanis a diákok 82%-a azt nyilatkozta, hogy gyakran vagy mindig megpróbálja csökkenteni vízfogyasztását. Hasonlóképpen, a megkérdezettek 71,7%-a vélekedett úgy, hogy a mindennapi életében alkalmazott fenntartható gyakorlatok közül a műanyagfogyasztás csökkentését választja. Ezzel szemben a közlekedés kevés figyelmet kapott, a válaszadóknak kevesebb mint fele (42,1%) gyakran vagy mindig kerüli a használatát.

használatát. Ez az a szempont, amelyre a hallgatók a legkevesebb figyelmet fordítják mindennapi életükben a szokások és a fenntarthatóság szempontjából. Ezen felül a fenntartható gyakorlatok közül az általuk használt termékek (ruházat, kiegészítők és készülékek) fenntarthatóságára a „gyakran” és „mindig” válaszokat a kérdőívet kitöltők 63,3%-a regisztrálta. Végezetül a válaszadók 51,2%-a arról számolt be, hogy legtöbbször bio vagy műanyagmentes élelmiszereket használ. Legmagasabb értékeket azok az indexek kapták, amit a mindennapjaikban is gyakorolhatnak, a legalacsonyabb értékeket az idő és pénz hiánya adta. Ez a tény a hátrányos helyzetű régió szocioökonómiai háttéréből is fakad. Az elkészített indexünk átlaga 3,87, mediánja pedig 4 lett.

4. táblázat. Fenntartható gyakorlatok relatív gyakorisága a mindennapi életben

	Soha	Ritkán	Gyakran	Mindig	Gyakran + Mindig
Igyekszem csökkenteni az energiafogyasztást (világítás, klíma)	2,9%	20%	41,1%	36%	77,1%
Igyekszem csökkenteni a vízpazarlást	2,2%	15,9%	40,9%	41,1%	82%
Igyekszem csökkenteni a műanyagfogyasztást	2,9%	25,3%	37,5%	34,2%	71,7%
Igyekszem bio vagy műanyagmentes élelmiszereket használni	12,4%	36,3%	31,6%	19,6%	51,2%
Ügyelek az általam használt termékek (ruházat, kiegészítők, eszközök stb.) fenntarthatóságára	7,7%	29,1%	34,6%	28,7%	63,3%
Kerülöm a közlekedési eszközöket, főleg, ha magáncélúak (pl. autó, robogó)	25%	33%	22,8%	19,3%	42,1%

A harmadik dimenzió kérdéskörében Lenzi és munkatársaihoz (2023) hasonlóan három faktort sikerült beazonosítani, hogy melyek azok a tényezők, amelyeket hasonlóképpen fontosnak tartanak a megkérdezettek a fenntarthatósági értékek tekintetében. Első lépésként megvizsgáltuk a feltáró faktoranalízis (varimax rotációval) elvégzéséhez szükséges feltételek teljesülésének ellenőrzését, amely során mind a KMO értéke (0,906), mind pedig a Bartlett-teszt ($p < 0,001$) alátámasztotta a változók páronkénti korrelálatlanságát. A faktorcsoportokat a forgatás utáni faktormátrix faktorsúlyai alapján alakítottuk ki, amelyeket az 5. táblázat tartalmaz. A táblázatokban különböző színekkel emeltük ki az ugyanazon faktorba tartozó válaszokat, amelyből jól kivehető az egymástól elkülönülő három új változó. Az első faktor értékei összefoglaló néven a „környezetért aggódás”, a második a „környezettel közömbösség”, a harmadik faktor értékei pedig a „szélső aktivista gondolatok” elnevezést kapta.

5. táblázat. A fenntarthatósági értékek forgatás utáni faktormátrixa

	Faktorok		
	környezetért aggódás	környezettel közömbösség	szélső aktivista gondolatok
A környezeti válság veszélyezteti életünket	,853		
A túlzott nyersanyagfogyasztás már nem fenntartható bolygónk számára	,832		
A szennyezés betegségeket és halált okoz	,819		
Az energiapazarlás környezeti probléma	,812		
Aggódom a bolygónk egészsége miatt	,810		
Az olvadó gleccserek tönkreteszik a jövőnket	,793		
Jövőnket tönkre fogja tenni a gazdasági rendszer	,574		
A légkondicionáló állandó bekapcsolva tartása drága, és káros a környezetre	,475		
A Föld hőmérsékletének emelkedése természetes jelenség, nem ember okozza		,795	
Az újrahasznosítás gyűjtése haszontalan		,784	
A környezetszennyezés komoly probléma, de nem olyan sürgős, mint ahogy leírják		,783	
Ami arra készítet, hogy ne pazaroljak energiát, az elsősorban a pénzmegtakarítás		,769	
„Hiába válogatom a szemetet, úgyis kidobják az egészet”		,758	
Ha tehetném, részt vennék környezetvédelmi tiltakozásokon			,826
Igazuk van azoknak a fiataloknak, akik a környezetvédelmi tiltakozások során festenek műalkotásokra			,809
Dühös vagyok azokra, akik nem végeznek újrahasznosítást			,684

A kérdőív hatodik dimenziójában szereplő, a párizsi olimpiára vonatkozó kérdésekre ismételt a sajátos csoportosító módszert, a feltárási faktoranalízist (EFA) alkalmaztuk, amelynek segítségével két olimpiai faktort hoztunk létre. A fenntarthatósági értékeknél bemutatott eljárást (KMO = 0,891; Bartlett-teszt p értéke < 0,001) követve az új változókat ebben az esetben is a forgatás utáni faktormátrix faktorsúlyai alapján alakítottuk ki, amelyek az 6. táblázatban láthatóak.

6. táblázat. Forgasás utáni faktormátrix az olimpiai kérdéskörök esetén

Ez az olimpia vezető szerepet játszott...	Faktorok	
	olimpiai zöld értékek	olimpiai társadalmi értékek
...a klímaváltozás és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésében	,886	
...a helyi környezeti légszennyezés csökkentésében	,866	
...a fenntartható termékek népszerűsítésében és fogyasztásában	,731	
...a fizikai és mentális jóllét biztosításában	,578	,578
...a sokszínűség elfogadásában		,875
...a társadalmi egyenlőtlenségek kiküszöbölésében		,757
...a közösség széleskörű bevonásában		,737

Az így kapott két faktort a következőképpen neveztük el: 1. faktor: olimpiai zöld értékek, 2. faktor: olimpiai társadalmi értékek. A két faktor összetételét megfigyelve látható, hogy a „fizikai és mentális jóllét biztosításában” kérdéskör mindkettőben szerepel. Ennek oka, hogy a Z generáció életében meghatározó érzelmi, mentális és fizikai jóllét szinte mindennapi szükségletté vált. Ennek a tényezőnek a fontosságát a 2024-es párizsi olimpia globális célkitűzéseinek kulcsterületeként is megtaláljuk (ld. 2. táblázat).

Az elvégzett adatstruktúra feltárása és adattömörítése után térjünk rá a kitűzött négy hipotézis vizsgálatára.

Az **első hipotézisben (H1)** azt feltételezzük, hogy a hallgatók körében nem befolyásoló tényező a sport szak a pozitív fenntartható gyakorlatok alkalmazása terén. A keresztábra-vizsgálat eredménye (khi-négyzet = 11,273, $p = 0,506$) szerint hipotézisünket **elfogadjuk**. Ezt jól alátámasztja a kapcsolat szorosságát mérő Cramer-féle asszociációs együttható, melynek $C = 0,132$ értéke nagyon gyenge kapcsolatra utal, valamint a 7. táblázatban látható közel azonos átlag- és mediánértékei a fenntartható gyakorlati indexnek az egyetemi szakok esetében. Ugyanezt tapasztaltuk abban az esetben is, amikor a rendszeres sportolást vizsgáltuk a fenntarthatósági indexszel kapcsolatban.

7. táblázat. Fenntartható gyakorlati index átlaga és mediánértékei nemek, életkorok és szakok szerint

		Átlag	Medián
Nem	Nő	4,15	5
	Férfi	3,52	4
Életkor	18–20	3,36	3
	21–23	3,98	4
	24–26	4,49	5
	27–29	4,36	5
Szak	Műszaki-agrár	3,71	4
	Pedagógus	4,03	4,5
	Sport	3,87	4

A **második hipotézisben (H2)** azt feltételezzük, hogy a fenntarthatósági értékekért aggódó hallgatók esetében felülreprezentáltak a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók. A faktoranalízis segítségével megkapott három változóra Kruskal–Wallis-próbákat alkalmaztunk a második hipotézis eldöntésének érdekében. A Kruskal–Wallis-próba $p = 0,383$ értéke alapján (8. táblázat) a második hipotézist a környezetért aggódás esetén **elvetjük**, azaz a hallgatók szakja között nincs dominanciával rendelkező.

8. táblázat. Fenntarthatósági faktorok p -értékei

Fenntarthatósági értékek	p -érték
Környezetért aggódás	0,383
Környezettel közömbösség	0,033
Szélső aktivista gondolatok	0,046

Ugyanez már nem mondható el a környezettel közömbösség és a szélső aktivista gondolatok változót tekintve alapul (környezettel közömbösség faktor: $p = 0,033$; szélső aktivista gondolatok faktor: $p = 0,046$). Az utóbbi két esetben a sport és a műszaki tudományokat hallgató diákok között mutatkoztak eltérések, melyeket jól alátámasztottak a páronként feltáró hipotézisvizsgálatok.

A **harmadik hipotézisben (H3)** azt feltételezzük, hogy a „zöld” problémák felismerése szempontjából nem mutatható ki különbség a nem, társadalmi háttér, szak, lakóhely és a fizikai aktivitás végzése között. Ezt a hipotézist a nem kivételével minden esetben elfogadjuk, amit nagyon jól alátámaszt a Kruskal–Wallis- és Mann–Whitney-próbákból kapott p -értékekből készített 9. táblázat. A 9. táblázatot megfigyelve látható, hogy egyetlen ismérv esetén vetjük el 95%-os biztonsággal minden esetben a nullhipotézist, mégpedig a hallgatók neménél (ugyanis az összes p érték ebben az oszlopban $< 0,05$, valamint ebben az esetben a feltüntetett csoportátlagok is jól alátámasztják a nem szignifikáns voltát.) (9. táblázat). Tehát a hipotézist csak **részben** tudjuk **elfogadni**.

9. táblázat. A Kruskal–Wallis- és a Mann–Whitney-próbák szignifikanciaértékei a demográfiai változók és zöld értékek alapján

Demográfiai változók	Szak	Nem		Településtípus	Társadalmi osztály	Fizikai aktivitás	
		Férfi	Nő				
„Zöld értékek”	p érték	p érték	átlag		p érték	p érték	p érték
Tüzesetek	0,080	$< 0,001$	7,04	8,11	0,280	0,065	0,389
Globális felmelegedés	0,357	0,001	7,31	8,07	0,111	0,126	0,917
Erdőirtás	0,173	$< 0,001$	7,16	8,18	0,291	0,085	0,787
Olvadó gleccserek	0,118	$< 0,001$	7,03	7,98	0,464	0,081	0,560
Környezetszennyezés	0,677	$< 0,001$	7,17	8,1	0,391	0,065	0,772

A **negyedik hipotézisben (H4)** feltételezésünk szerint a két olimpiai érték esetén nincs különbség a nem, a társadalmi háttér, a szak, a lakóhely és a fizikai aktivitás tekintetében. Ezt a hipotézist kutatásunk nővumaként tekinthetjük, hiszen ez a vizsgálat egy eddig még nem kutatott kérdéskört ölel fel. A **H4 hipotézist** a szak, valamint az olimpiai zöld értékek esetén a társadalmi háttér kivételével, minden esetben elfogadjuk, amit nagyon jól alátámaszt a Kruskal–Wallis- és Mann–Whitney-próbák eredményeiből készített 10. táblázat.

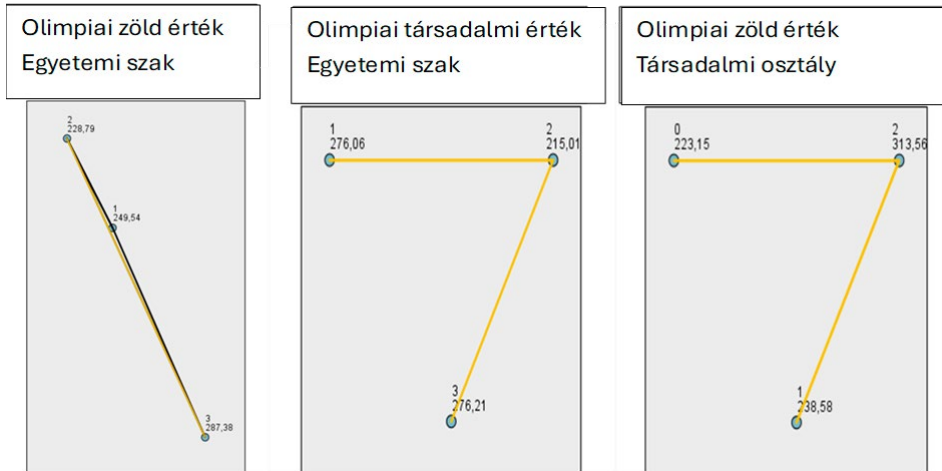
10. táblázat. A Kruskal–Wallis- és a Mann–Whitney-próbák eredményei a demográfiai változók és az olimpiai értékek alapján

Demográfiai változók	„Olimpiai zöld értékek”			„Olimpiai társadalmi értékek”		
	H érték	szabadsági fok	p érték	H érték	szabadsági fok	p érték
Egyetemi szak	14,093	2	0,001	19,946	2	< 0,001
Nem	0,437	1	0,509	2,956	1	0,086
Település típusa	6,528	3	0,089	4,909	3	0,179
Társadalmi osztály	26,63	2	< 0,001	3,015	2	0,221
Fizikai aktivitás	0,762	1	0,383	0,143	1	0,706

Részletesebb vizsgálat alá vetve azt a három esetet (11. táblázat, 1. ábra), amely során a 10. táblázatban kapott p értékek 5% alattiak, megállapítottuk, hogy az olimpiai zöld értékek esetében a sport szakos hallgatók pozitívabban vélekednek a többi szak képviselőihez képest. Az olimpiai társadalmi értékeket tekintve a sportolók mellé felzárkóztak a műszaki-agrár szakos hallgatók, ellenben a pedagógus hallgatók alulértékelték ezt a kérdéskört. A társadalmi szintek szempontjából az alsó és a középosztály ugyanúgy vélekedik, és kevésbé tartja zöldnek az idei olimpiát, mint a felső társadalmi réteg. Így az eredeti hipotézist csak **részben** tudjuk **elfogadni**.

11. táblázat. A Kruskal–Wallis-próbákhoz tartozó post-hoc tesztek szignifikancia értékei

Demográfiai változók	Szak p érték			Társadalmi osztály p érték		
	1–2 (m.a.-ped.)	2–3 (ped. -sport)	1–3 (m.a.-sport)	0–1 (alsó-köz.)	0–2 (alsó-felső)	1–2 (köz.-felső)
„Olimpiai faktorok”	1–2 (m.a.-ped.)	2–3 (ped. -sport)	1–3 (m.a.-sport)	0–1 (alsó-köz.)	0–2 (alsó-felső)	1–2 (köz.-felső)
Olimpiai zöld érték	0,581	0,001	0,056	0,451	< 0,001	< 0,001
Olimpiai társadalmi érték	< 0,001	< 0,001	0,992			

Jelmagyarázat:

Szak esetén: 1=Műszaki -Agrár, 2=Pedagógus, 3=Sport

Társadalmi osztály esetén: 0=Alsó osztály, 1=Középső osztály, 2=Felső osztály

1. ábra. Az egyes csoportok átlagos rangsorának páros összehasonlító diagramjai.

Összegzés

A kutatás háttérében az állt, hogy a sport eszköz lehet-e a fenntarthatóság előmozdításában és a társadalmi változások ösztönzésében. A vizsgálat célja annak feltárása volt, hogy a sportolás milyen hatást gyakorol a fiatalok környezettudatosságára és fenntartható viselkedésére. Átfogó képet kaptunk a hátrányos helyzetű Észak-Alföld régióban élő hallgatók fenntartható szokásairól és gyakorlatairól. Három jól elkülöníthető szakot vizsgáltunk: sport, pedagógus és műszaki-agrár szak. Lenzi és munkatársai (2023) kutatását alapul véve, valamint faktoranalízis segítségével három különböző fogalmi formát azonosítottunk és vizsgáltunk: környezetért aggódás, környezettel közömbösség és szélső aktivista gondolatok. Az elméleti háttérünket adó „spillover hatás” kutatási mintánk első három hipotézisére nézve érdekes és nem várt eredményeket hozott. Az eredmények azt mutatják, hogy a sport világhoz kötődő csoport nem mutat szignifikáns eltérést a minta többi részétől. Ebben az összefüggésben a „semleges spillover” jelenségével találkozunk, ahol a fenntarthatóságra törekvő magatartásformák sportterületen belüli alkalmazása nem gyakorol jelentős hatást a napi szokásokra. Ez az eredmény a spilloverre jellemző komplex dinamika figyelembevételével értelmezhető, amely pozitív, negatív vagy semleges formában is megnyilvánulhat (Truelove és mtsai, 2014; Dolan és Galizzi, 2015).

A kutatott Z generáció negatív jövőképe alapján (Steigervald, 2024) rámutatunk a „semleges spillover” érdekes jelenségére, amely egy olyan terület, ahol a sport nem játszik szerepet a hallgatók zöld környezeti gondolkodásmódjában.

Így fő kutatási kérdésünkre, miszerint van-e kapcsolat a sportban való részvétel (akár hallgatói, akár globális szinten) és a környezetorientált kultúra között, a következő választ adhatjuk. Saját kutatási mintánkra nézve az eredmények azt mutatják, hogy a sport világhoz kötődő csoport nem mutat szignifikáns eltérést a minta többi részétől a fenntarthatóság kérdéskörében. Ez egyezést mutat Lenzi és munkatársai (2023) eredményeivel, ami jelzi a mai fiatal egyetemista generáció bizonytalan életkörülményeit. Ezeknek a fiataloknak csökkenő társadalmi szereppel, kedvezőtlen gazdasági körülményekkel kell

szembesülniük, ami hatással van az általános világnézetükre, értékrendszerükre, valamint jövőképükre is. Az olasz (2023) tanulmány kifejezetten a diákok zöld attitűdjeire és a sport szerepére helyezi a hangsúlyt, feltárva, hogy a sport miként formálja a fenntarthatósággal kapcsolatos tudatosságukat és viselkedésüket. Ez a kutatás azt állapította meg, hogy Rómában a sport nem játszik jelentős szerepet a környezeti tudatosság fejlesztésében a diákok körében. A fenntarthatóságot a diákok inkább tágabb értelemben látják, és a sportnak ebben csak kisebb szerepet tulajdonítanak, ami azt sugallja, hogy az ilyen attitűdökre való neveléshez további sportpedagógiai beavatkozás szükséges.

A kutatásunk rávilágít arra a tényre, hogy a nagyobb sportrendezvények, mint az olimpia, jelentős negatív környezeti hatással bírnak, de megfelelő intézkedésekkel ezek a negatív hatások mérsékelhetők. A 2024-es párizsi olimpiai játékokon nemcsak a környezeti tényezőkre fektettek nagy hangsúlyt, hanem a sportolók mentális jóllétének fenntarthatósága is szerepet kapott. A NOB bevezette a sporttörténelem eddigi legátfogóbb mentális egészségügyi kezdeményezéseit, beleértve az online bántalmazás megelőzésére irányuló programot és az Athlete365 Mind Zone-t. Utolsó hipotézisünk vizsgálata is erre a tényezőre hívja fel figyelmünket. Abban az esetben tudjuk a semleges tovagyrúzó hatást pozitív irányba fordítani, ha a Z generáció legjellemzőbb tulajdonságait kihasználjuk, mint például a média általi befolyásolhatóságuk.

Vizsgálatunk novumának tekinthető a 2024-es párizsi olimpiával kapcsolatban elkészített olimpiai értékek, amelyek a „zöld”, valamint „társadalmi” értékek elnevezéseket kapták. Az olimpiai értékek vizsgálata mutatott rá a sport (világszintű sportesemény / olimpia) hatásának pozitív eredményére, mely befolyással bír az egyetemisták fizikai és mentális jóllét iránti fenntarthatósági attitűdjeire. Ez a tovagyrúzó szerep már pozitív „spillover hatás”-ként értelmezhető, ami lehetőséget biztosít arra, hogy a sport a fenntarthatósági oktatás és tudatformálás eszközüvé váljon, különösen a fiatalabb generációk körében, akik egyre nagyobb figyelmet szentelnek a környezetvédelemnek és a fenntartható életmódnak, mind fizikai, mind mentális területen. A fizikális és mentális jóllét a vizsgált Z generáció életében meghatározó, ami szaktól, nemtől és társadalmi szinttől függetlenül is megerősíti témánk relevanciáját. Mivel ez a generáció a média világában szocializálódott, így a világhálónak központi szerepe lehet akár az ökotudatos sporteseményekbe való bevonódás szempontjából is.

Kutatásunk aktualitását adta a 2021-es új olimpiai jelmondat: „Gyorsabban, magasabbra, erősebben – együtt”, melyet 2024. október 17-én a Magyar Testnevelés és Sporttudományi Egyetemen a Sport és Innováció Konferencián a Sport és Fenntarthatóság témakörében Miklósa Erika elhangzott gondolatai is megerősítenek. Szavai egybeesnek az *Agenda 2030* tervével, mely szerint a nemek és nemzetek közötti egyenlőséget akár sportrendezvényekkel is megtámogatva juthatunk el egy békésebb társadalomhoz.

„A 2021-es olimpia az együtt gondolkodásra, a 2024-es a környezettudatos gondolkodásra fektetett nagy hangsúlyt. Ennek a gondolatkörnek az átadásában nagy szerepük van a sporttehetségeknek, hiszen ők hírvivők, katalizátorok, akik hatni tudnak az emberekre. Olyan sportesemények, mint az olimpia és olyan sportolói személyiségek, mint az olimpikonok befolyásolhatják a hétköznapi emberek sporthoz, fenntarthatósághoz való gondolkodásmódját.” (Miklósa Erika, Sport és Innováció Konferencia, 2024)

További kutatási irányokat jelenthet a felmérés kiterjesztése az ország különböző régióiban található egyetemeire, valamint a kérdőív longitudinális megismétlése összehasonlítás céljából.

Köszönetnyilvánítás, támogatás

A kutatómunkát a Nyíregyházi Egyetem Tudományos Tanácsa támogatta.

Irodalom

- Ajzen, I. (1985). A theory of planned behavior. In Kühn, J. & Beckmann, J. (szerk.), *Action Control: From Cognition to Behavior*. Springer. 11–39. DOI: [10.1007/978-3-642-69746-3_2](https://doi.org/10.1007/978-3-642-69746-3_2)
- Andok, M. (2023). Fenntarthatóság – kommunikáció – jóllét. In Balázs, L. (szerk.), *Fenntarthatóság a kommunikáció oktatásában*. Kommunikációs Nevelésért Egyesület. 9–20. https://komnev.hu/wp-content/uploads/2023/05/TK_15.pdf#page=9 Utolsó letöltés: 2024. 08. 27.
- Ágoston, Zs. (2021). Greta Thunberg a közmédiában. A nyilvánosság jogi vetületei. *Studia Ignatiana*, 13(1), 4–19.
- Bardocz-Bencsik, M., Garamvölgyi, B. & Dóczy, T. (2018). Sporttal a békéért és fejlődésért – Az Egyesült Nemzetek Szervezetének szerepe. *Civil Szemle*, 15(1), 47–65.
- Béki, P. (2017). Sztereotípiák a sportban, avagy a női sport létjogosultsága napjaink magyar társadalmában. *Acta Academiae Agrimensis, Sectio Sport*, Nova series tom. 44, 171–189
- Buda, A. (2019). Generációk, társadalmi csoportok a 21. században. *Magyar Tudomány*, 180(1), 120–129. DOI: [10.1556/2065.180.2019.1.12](https://doi.org/10.1556/2065.180.2019.1.12)
- Bourdieu, P. (1991). *Sport and social class*. In *Rethinking Popular Culture: Contemporary Perspectives in Cultural Studies*. Sage. 357–373. DOI: [10.1525/9780520354647-013](https://doi.org/10.1525/9780520354647-013)
- Cantelon, H. & Letters, R. J. (2000). The making of the IOC environmental policy as the third dimension of the Olympic Movement. *International Review for the Sociology of Sport*, 35(3), 294–308. DOI: [10.4324/9781003416746-40](https://doi.org/10.4324/9781003416746-40)
- Darnell, S. C. & Millington, R. (2024). *From Sport for to Sport as Sustainability: Confronting the climate crisis in sport for development*. https://jsfd.org/wp-content/uploads/2024/01/from-sport-for-to-sport-as-sustainability-confronting-the-climate-crisis-in-sport-for-development_3.pdf Utolsó letöltés: 2024. 09. 06.
- Dolan, P., Balzar, V., Metcalfe, R. & Vlaev, M. (2015). Like ripples on a pond: Behavioral spillovers and their implications for research and policy. *Journal of Economic Psychology*, 47, 1–16. DOI: [10.1016/j.joep.2014.12.003](https://doi.org/10.1016/j.joep.2014.12.003)
- Dosek, Á. (2023). A Föld a beteg – sportártalmak és megoldások. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 24(2), 36–36.
- Dunlap, R. E., Van Liere, K. D., Mertig, A. G. & Jones, R. E. (2000). New trends in measuring environmental attitudes: Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale. *Journal of Social Issues*, 56, 425–442. DOI: [10.1111/0022-4537.00176](https://doi.org/10.1111/0022-4537.00176)
- Eizenberg, E. & Jabareen, T. (2017). Social sustainability: A new conceptual framework. *Sustainability*, 9, 68. DOI: [10.3390/su9010068](https://doi.org/10.3390/su9010068)
- Elf, P., Gatersleben, B. & Christie, I. (2019). Facilitating Positive Spillover Effects: New Insights From a Mixed-Methods Approach Exploring Factors Enabling People to Live More Sustainable Lifestyles. *Frontiers in Psychology*, 31(9), 2699. DOI: [10.3389/fpsyg.2018.02699](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02699)
- Fajzi, M. & Erdei, A. (2015). *Fenntartható pozitív mentális egészség. A pozitív mentális egészség kibontakoztatása a fenntartható gondolkodásmód és viselkedés keretében*. Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium.
- Faragó, B. (2024). Fenntarthatóság a sportmenedzsmentben. *Taylor Gazdálkodás és szervezéstudományi folyóirat*, 14(2), 95–109. <https://vikek.eu/wp-content/uploads/2024/05/Taylor-40-43.pdf>
- Fekete, B. (2024): A környezetbarát viselkedés pszichológiai elméletei In: Dezső, Tamás; Pócza, István (szerk.), *Batthyány Lajos Alapítvány Doktori Ösztöndíjprogram, 2023/2024*. Batthyány Lajos Alapítvány, 58–71.
- Gatersleben, B., Murtagh, N., Cherry, M., & Watkins, M. (2017). Moral, Wasteful, Frugal, or Thrifty? Identifying Consumer Identities to Understand and Manage Pro-Environmental Behavior. *Environment and Behavior*, 51(1), 24–49. DOI: [10.1177/0013916517733782](https://doi.org/10.1177/0013916517733782)
- Giachino, C., Bollani, L., Truant, E., & Bonadonna, A. (2022). Urban area and nature-based solution: Is this an attractive solution for Generation Z? *Land Use Policy*, 112, Article 105828. DOI: [10.1016/j.landusepol.2021.105828](https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105828)
- Goldblatt, D. (2020). *Playing Against the Clock: Global Sport, the Climate Emergency and the Case for Rapid Change*. Rapid Transition Alliance. <https://rapidtransition.org/wp-content/uploads/2020/06/>

[Playing Against The Clock_FINAL.pdf](#) Utolsó letöltés: 2024.09.10

Hilpisch, C., Krüger, K., Raab, M., Wiese, L., Zentgraf, K. & Mutz, M. (2024). Burnout symptoms in elite athletes: Assessing the role of effort-reward imbalance, support and emotions. *International Review for the Sociology of Sport*, 59(7), 1054–1074. DOI: [10.1177/10126902241248767](#)

Ghebreyesus, T. A. (2024). *World Mental Health Day: First-of-its kind Mind Zone praised by athletes at Paris 2024*. International Olympic Committee, <https://www.olympics.com/ioc/news/world-mental-health-day-first-of-its-kind-mind-zone-praised-by-athletes-at-paris-2024>

Kagawa, F. (2007). Dissonance in students' perceptions of sustainable development and sustainability: Implications for curriculum change. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 8, 317–338. DOI: [10.1108/14676370710817174](#)

Keller, V. & Dernöczy-Polyák, A. (2017). Fiatalok sportolási szokásai generációs megközelítésben. In Reisinger, A., Happ, É., Ivancsóné Horváth, Zs. & Buics, L. (szerk.), *Kautz Konferencia 2017 – Sport – Gazdaság – Turizmus konferenciakötet*. Szent István Egyetem. 1-13.

Kovács, K. (2015). *A sportolás mint támogató faktor a felsőoktatásban*. CHERD-H.

Lauren, N., Fielding, K. S., Smith, L. & Louis, W. R. (2016). You did, so you can and you will: self-efficacy as a mediator of spillover from easy to more difficult pro-environmental behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 48, 191–199. DOI: [10.1016/j.jenvp.2016.10.004](#)

Littig, B. & Griessler, E. (2005). Social sustainability: A catchword between political pragmatism and social theory. *International Journal of Sustainable Development*, 8(1–2), 65–79. DOI: [10.1504/IJSD.2005.007375](#)

Lenzi, F. R., De Falco, C. C., Iazzetta, F., Coppola, G. & Capuano, M. E. (2023). Sustainability and sport: An Exploratory Study on Students of Rome's Universities. *Sustainability*, 15(24), 16911. DOI: [10.3390/su152416911](#)

Lopes dos Santos, G. & Delaplace, M. (2024). The Urban Sustainability of Paris 2024: Achievements and Pitfalls. In Delaplace, M. & Schut, P. O. (szerk.), *Planning the Paris 2024 Olympic and Paralympic Games*. Palgrave Macmillan. 39–53. DOI: [10.1007/978-981-97-3725-3_4](#)

Lynch, J. (2000). Social epidemiology: Some observations about the past, present and future. *Australasian Epidemiologist*, 7, 7–15. DOI: [10.1146/annurev-publhealth-060220-042648](#)

Makszim, Gy. N. T. (2022). Társadalmi folyamatok térszerkezetének vizsgálata. In János, I. (szerk.), *Tradíció és innováció ötvözete a Nyíregyházi Egyetemen*. Nyíregyházi Egyetem.

Makszim, Gy. N. T. (2011). A magyar megyék gazdasági fejlettségének összehasonlító elemzése a társadalmi folyamatok összefüggésében. *Comitatus Önkormányzati Szemle*, 21(200), 18–27.

Miklósa, E. (2024). Fenntarthatóság és sport. *Netrisk Sport és Innováció Konferenciakötet*, 2024. október 10–17.

Miller, T. (2016). Greenwashed sports and environmental activism: Formula 1 and FIFA. *Environmental Communication*, 10(6), 719–733. DOI: [10.1080/17524032.2015.1127850](#)

Moravec, M. (2022). Diákok sportja – hallgatók egészségtökéje? A mindennapos testnevelés jég-hegy-modellje a hallgatói egészségtudatosság és eredményesség tükrében. *Belvedere Meridionale*.

Moser, C., Frick, V., Seidl, R. & Blumer, Y. B. (2019). Teaming up for sustainability: Promoting sustainable mobility behaviour through sports clubs in Switzerland. *Energy Research & Social Science*, 53, 89–97. DOI: [10.1016/j.erss.2019.02.016](#)

Olympic Games Paris 2024 (2024). IOC-Carbon-Footprint-Methodology.pdf Olympic Games Paris 2024 (2024). *Sustainability and Legacy Report*. Acknowledgements: The Legacy of the Paris 2024 Olympic and Paralympic Games | OECD

Pfahl, M. (2011). *Sport & the Natural Environment: A Strategic Guide*. Kendall Hunt. <https://www.resilience.org/stories/2013-07-24/the-environmental-awakening-in-sport/> Utolsó letöltés: 2024.09.07

Polónyi, I. (2018). A hátrányos helyzetű régiók felsőoktatási rekrutációjának néhány sajátossága. In Pusztai, G. & Szigeti, F. (szerk.), *Lemorzsolódás és perzisztencia a felsőoktatásban*. Debreceni Egyetemi Kiadó. 207–225.

Pusztai, G. (2015). Tökeelméletek az oktatáskutatásban. In Varga, A. (szerk.), *A nevelésszociológia alapjai*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlisslocki Henrik Szakkollégium. 137–160.

Pusztai, G., Kovács, K. & Hegedűs, R. (2019). Lemorzsolódás tegnap, ma és holnap. *Educatio*, 28(4), 737–754. DOI: [10.1556/2063.28.2019.4.6](#)

Ráthonyi-Ódor, K. & Ráthonyi, G. G. (2016). Környezetvédelmi kihívások a sportban. *Journal of Central European Green Innovation*, 4(2), 103–119.

Sacco, P. L. & Viviani, M. (2003). Scarsità, benessere, libertà nel contesto dell'economia dell'identità. *Istituzioni e Sviluppo Economico*, 3, 5–41.

Steigervald, K. (2024). *Generációk harca – Hogyan értsük meg egymást?* Partvonal Kiadó.

Zennay, Á. (2018). *A sporttal kapcsolatos vállalati felelősségvállalás lehetséges globális hatásai*. Regionális-és Gazdaságtudományi Doktori Iskola (SZE) – MTA-BGE Makrogazdasági Fenntarthatósági Kutatócsoport. DOI: [10.18414/KSZ.2020.10.1057](#)

Thøgersen, J. (2003). Ölander, F. Spillover of environment-friendly consumer behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 225–236. DOI: 10.1016/S0272-4944(03)00018-5

Truelove, H. B., Carrico, A. R., Weber, E. U., Raimi, K. T. & Vandenbergh, M. P. (2014). Positive and negative spillover of pro-environmental behavior: An integrative review and theoretical framework. *Global Environmental Change*, 29, 127–138. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2014.09.004

Yukhymenko-Lescroart M. A. (2022). Sport-to-School Spillover Effects of Passion for Sport: The Role of Identity in Academic Performance. *Psychological Reports*, 125(3), 1469–1493. DOI: 10.1177/00332941211006925

Waśkiewicz, Z. (2024). Leadership Dynamics in Sustainability: The IOC and Paris 2024 Olympic Games Experience. *Journal of Leadership in Sport and Management*, 1(2), 1–9.

Jegyzetek

¹ <https://olimpia.hu/cimkek/nob/page/4> Utolsó letöltés: 2024. 11. 10.

² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu Utolsó letöltés: 2024. 09. 07.

³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu Utolsó letöltés: 2024. 09. 07.

⁴ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu Utolsó letöltés: 2024. 09. 07.

⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu Utolsó letöltés: 2024. 09. 07.

⁶ <https://fridaysforfuture.org/>

Absztrakt

Az ENSZ *Agenda 2030* keretrendszere rámutat a sport szerepére a fenntartható fejlődés szempontjából olyan területeken, mint az egészséges életmód, a jóllét, a minőségi oktatás, a nemek-nemzetek közötti egyenlőség és a békés társadalom. Így az *Agenda 2030* célkitűzései megegyeznek az olimpia céljaival. A NOB holisztikus szemlélete a 2024-es párizsi olimpiai játékokon a környezeti tényezőkön túl a sportolók mentális jóllétének fenntarthatóságában is megmutatkozott. Kutatásunk fő célkitűzése, hogy feltérképezzük a zöld attitűdök és a sport szerepét a hátrányos helyzetű Észak-Alföld régióban élő Z generációs, 18 és 29 év közötti egyetemi hallgatók fenntartható szokásainak gyakorlatában. Három jól elkülöníthető szakot vizsgáltunk: sport (N = 170), pedagógus (de nem testnevelő) (N = 176) és műszaki-agrár (N = 170) szakos hallgatókat. A kérdőív összes elemszáma 509 fő (N = 509) volt. Az adatok elemzését SPSS Statistics 25.0 programmal végeztük. Első három hipotézisünkre nézve a kutatott Z generáció negatív jövőképe alapján rámutatunk a „semleges spillover” jelenségére. Ez egyezést mutat Lenzi és munkatársai (2023) eredményeivel, ami jelzi a mai fiatal egyetemista generáció bizonytalan életkörülményeit. Vizsgálatunk novumának tekinthető a 2024-es párizsi olimpiával kapcsolatban elkészített olimpiai kérdéskörből főkomponens-analízis segítségével kapott két új változó, melyek az „olimpiai zöld”, valamint az „olimpiai társadalmi” érték elnevezést kapták. Általuk mutatunk rá a világszintű sportesemények hatásának pozitív „spillover” szerepére, mely kihat az egyetemisták mentális jóllét iránti fenntarthatósági attitűdjeire, ami lehetőséget biztosít arra, hogy a sport a fenntarthatósági oktatás eszközüvé váljon, különösen a fiatalabb generációk körében. A fizikális és mentális jóllét a vizsgált Z generáció életében meghatározó, ami szaktól, nemtől és társadalmi szinttől függetlenül is megerősíti témánk relevanciáját. Mivel ez a generáció a média világában szocializálódott, így a világhálóknak központi szerepe lehet akár az ökotudatos sporteseményekbe való bevonódás szempontjából is.

Kulcsszavak: sport, környezettudatos attitűdök, „spillover-hatás”, olimpiai faktor